

4. Issues of control of students' learning a foreign language. Methodological Handbook / ed. by A.A. Miroljubov. - Obninsk. Title, 2001, P. 14 - 32.

5. Kolesnikova I.L., Dolgina O.A., English-Russian Terminological Handbook of Foreign Language Teaching Methods, [Text] SPb, 2001, P.219 - 222.

БІЛІМ БЕРУДІ ЖАҢҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ SOFT ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ДАМУЫ

Рахимбекова А.У.

(ғылыми жетекші – п.ғ.к. Акбаева Г.Н.)

*Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Қазақстан, Қарағанда қ.*

Аңдатпа: Бұл мақаланың мақсаты – soft құзыреттілік ұғымын анықтау оны топтастырудың мүмкін жолдарын ұсыну, жоғары білім тұрғысынан және сыныпта шет тілін үйрену тұрғысынан soft құзыреттіліктің маңыздылығын талқылау. Сондай-ақ, ол жоғары білім контекстінде soft құзыреттілікті оқытуды қосудың жолдарын ұсынады. Мақалада сонымен қатар, білім алу мекемелерінде оқу бағдарламаларына soft құзыреттілікті енгізу қажеттілігін талқылау және оны енгізу туралы дәлелдер келтіру мақсаты қойылған. Қорытындылай келе, ағылшын тілі мұғалімдерінің болашақ мансаптары мен жұмыс орындары үшін soft құзыреттіліктің маңыздылығы мен қажеттілігі туралы пікірлер ұсынылады.

Кілт сөздер: soft құзыреттілік, ағылшын тілі мұғалімдері, тілдік білім, білім беру мекемелері.

Біз озық технологиялар мен қарқынды экономикалық даму дәуірінде өмір сүріп жатырмыз. Осыған байланысты кәсіби білімнің болуы қажет, бірақ жұмысқа орналасу және жұмысты сақтау үшін жеткіліксіз. «XXI ғасырдағы жұмыс берушілер жауапкершілік, өзіне сенімділік, әлеуметтік қарым-қатынас дағдылары, икемділік, командалық рух, жұмысқа деген жақсы көзқарас, өзін-өзі ынталандыру және өзін-өзі басқаруды қамтитын soft құзыреттілігі бар түлектерді іздейді». Гарвард пен Стэнфорд статистикасы бойынша, кәсіптегі табыстың 85% - ы soft skills арқылы жүзеге асырылады және тек 15% - ы hard skills-те қалады [1]. Тек осы мәліметтерге сүйене отырып, икемді дағдыларсыз қазір еш жерде мүмкіндік те, орын да жоқ деп айтуға болады және оларды үнемі дамыту керек. Мұны қалай жасауға болатынын әрі қарай түсінуге тырысайық.

Мамандыққа тікелей байланысты hard skills-пен салыстырғанда, soft skills – бұл жұмыста орындалатын нақты тапсырмамен тікелей байланысты емес, бірақ жалпы жұмыспен байланысты және адамдармен, яғни әріптестер мен клиенттермен қарым-қатынасқа қатысты қасиеттер. Роблес оларды екі санатқа бөледі: өзіне бағытталған (танымдық) және басқаларға бағытталған

(әлеуметтік) дағдылар [2, 79]. Танымдық дағдыларға сыни ойлау және жоспарлау дағдылары жатады, ал әлеуметтік дағдыларға қарым-қатынас орнату, келіссөздер жүргізу, ұйымдастырушылық, мәселелерді шешу және шешім қабылдау жатады.

2016 жылы Давостағы Дүниежүзілік экономикалық форумда болашақтың он икемді дағдылары тұжырымдалды, олар 2020 жылға қарай кез-келген мамандық бойынша маманға қажет болады:

- Күрделі мәселелерді шеше білу;
- Сыни тұрғыдан ойлау;
- Шығармашылық ойлау;
- Адамдарды басқара білу;
- Командада жұмыс істей білу;
- Олардың және басқалардың эмоцияларын тану, оларды басқару мүмкіндігі;
- Пайымдау және шешім қабылдау қабілеті;
- Адамға бағдарлану;
- Келіссөздер жүргізу;
- Бір тапсырмадан екіншісіне ауысу [3, 289].

Сондықтан оларды жоғары оқу орындарында әсіресе ағылшын тілі мұғалімдеріне оқыту қажет. Себебі, әр түрлі этникалық топтардың, діндердің және білім беру тәжірибесінің үйлесуі мұғалімдерден тиімді қарым-қатынас жасауды және түсінуді, сонымен қатар айырмашылықтар мен ұқсастықтарды түсінуді және ескеруді талап етеді. Шет тілін үйренуге оқушылардың мотивация беріп, креативті тәсілдермен ынталандыру, әріптестер мен оқушылармен ашық және жағымды қарым-қатынасты сақтау мүмкіндігі (тұлғааралық дағдылар), мінез-құлыққа бейімделу, қарым-қатынас және топтық жұмыс, сонымен қатар өзін-өзі оқыту және этикалық білім беру қабілеті кіреді. Осылайша, soft құзыреттілікті негізгі немесе элективті курстардың бөлігі ретінде факультеттің оқу жоспарларына енгізу маңызды деп тұжырымдай аламыз.

Жоғары оқу орындарының түлектеріне, олардың білім деңгейіне қарамастан, көбінесе базалық қарым-қатынас және қарым-қатынас дағдылары жетіспейді, нәтижесінде олар жұмысқа орналасуға дайын емес деген шағымдар бар.

Жоғарыда келтірілген дәйексөз бүгінгі таңда жоғары білім беру жағдайын көрсетеді: шындық, олар базалық және маңызды деп саналғанымен, soft skills курстардың оқу бағдарламаларына және бағалау критерийлеріне сирек енеді. Сонымен қатар, soft skills-тың көпшілігін жиынтық бағалау әдістері арқылы бағалау мүмкін емес және субъективті бағалауға байланысты.

Екінші жағынан, жұмыс берушілер soft skills олардың болашақ қызметкерлері мен жұмыс іздеушілерінің маңызды және қажетті белгілері деп санайды. Олар soft skills-тың маңыздылығы hard skills маңыздылығына тең деп санайды [4, 375].

Қорытындылай келе, төменде келтірілген ұсыныстарды қарастырғанды жөн көрдік. Осы мақаланың мақсаттарының бірі – бакалавриаттың оқу бағдарламаларына soft құзыреттілікті енгізуге ықпал ететін әдістерді ұсыну. Білім беру мен оқу бағдарламасының шарттарын ескере отырып, бакалавриат оқу бағдарламаларына soft skills-ті біріктірудің үш тәсілін ұсынуға болады. Мұның бір тәсілі – жұмсақ дағдыларды өзінің негізгі мақсаты ретінде дамытуды қамтитын жеке университет курсына құру [5, 37]. Бұл ең қисынды тәсіл болып көрінгенімен, ол ең аз практикалық болуы мүмкін. Жеке курс пен бағдарламаның аккредиттеу процедурасынан өтуін талап етеді, мүмкін оқу бағдарламасының құрылымын өзгерту арқылы, бұл мүмкін болмаса, өте қиын. Тағы бір тәсілі – soft skills-ті оқытуды басқа курстардың ажырамас бөлігі ретінде қосу. Soft skills-ті қосу үшін семестр ішінде мазмұнды кеңейтудің төрт кезеңі ұсынылады:

1. Студенттерді адамдармен жұмыс істеудің негізгі дағдыларымен таныстыру және оларға басқалармен тиімді қарым-қатынас жасауға мүмкіндік беру;

2. Студенттерге қызмет көрсетудің негізгі қабілеттермен танысу және креативпен ұйымдастырушылық пен көшбасшылық қасиеттері арқылы өзін-өзі көрсету;

3. Проблемаларды шешу жөніндегі міндеттермен және талқылаулармен танысу және студенттердің алдыңғы екі қабілет тобының түсінігін тереңдету;

4. Оқушыларға soft skills туралы түсініктерін қолдана және көрсете алатындай етіп, рөлдік ойындар немесе диалогтар сияқты іс-шаралармен танысу.

Қазіргі білім беру тенденциялары мұғалімнен тек білім саласындағы маман ғана емес, сонымен қатар тиімді коммуникатор және көшбасшы болуды, мәселелерді шеше білуді және шешім қабылдауды талап етеді. Soft skills – тің жоспарлы дамуынан адам прогрессивті, шығармашыл, жауапты, интеллигентті болып қана қоймай, жалпы қоғамда өркениетті, дамыған, озық, жетілген болып көрінуді бастайды. Soft skills мұғалімге заманауи әлемде табысты жұмыс істеу үшін қажетті дағдыларды дамытуға көмектеседі. Көптеген оқу бағдарламаларына айтарлықтай ақпарат жүктелгенін ескере отырып, soft skills-ті оқытуды белгілі бір курстарға қосу оқытушылар үшін тым ауыр және күрделі болуы мүмкін деп болжау қисынды болар еді. Бұл жағдайда ең қисынды нұсқа жұмсақ дағдыларды тілдік курстардың ажырамас бөлігі ретінде қосу болар еді. Тілдік курстар негізінен қарым-қатынасқа негізделген. Сонымен қатар, көптеген оқу тәжірибелері мен материалдар студенттердің жұмсақ дағдылары мен тиімді қарым-қатынас жасау қабілеттерін қамтиды.

Әдебиеттер тізімі:

1. National Soft Skills Association. The Soft Skills Disconnect // Research and Publications. – 2015. <https://www.nationalskills.org/the-soft-skills>

2. Robles M.M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, 2012. – 465 p.
3. Chavan S.W. The importance of soft skills. *International Journal of Science and Research*, 2020. – 625 p.
4. Musa F., Mufti N., Latiff R.A., Amin M.M. Project-based learning (PjBL): Inculcating soft skills in 21st century workplace, 2012. – 573 p.
5. Pachauri D., Yadav A. Importance of soft skills in teacher education program. *International Journal of Educational Research and Technology*, 2014 . – 25 p.

Buketov University